

Методи регіонального аналізу та моделі просторової економіки

1. Система статистичних показників та індикаторів регіону
2. Методи обчислення ВРП. Сектори регіональної економіки
3. Територіальна структура виробництва
4. Аналіз соціально-економічного стану регіону

Основні поняття

Кількісна характеристика соціально-економічних явищ та процесів. Основними формами статистичних показників є:

- *абсолютні;*
- *відносні;*
- *середні.*

Сукупність взаємозв'язаних показників, яка має однорівневу або багаторівневу структуру та націлена на вирішення конкретної статистичної задачі. Включає **три основні блоки показників**:

- *соціальний розвиток;*
- *економічний розвиток;*
- *природно-ресурсний потенціал.*

Доступна спостереженню та вимірюванню характеристика (ознака) досліджуваного об'єкта, яка в процесі дослідження віднаходить інші характеристики, що звичайно недоступні спостереженню та вимірюванню (латентні ознаки). Виділяють: природні індикатори (один показник); «синтетичні» індикатори (інтегральні індекси).

Система показників регіональної статистики

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
STATE STATISTICS SERVICE OF UKRAINE

Статистичний збірник «Регіони України»

2016

Частина I

*Statistical publication
Regions of Ukraine*

2016

Part I

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ

**ВАЛОВИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ
ПРОДУКТ**

ЗА 2014 РІК

Статистичний збірник

КИЇВ
2016

Валовий регіональний продукт

Соціальний розвиток

Населення та міграція

Ринок праці

Доходи та умови життя

Освіта

Охорона здоров'я та
соціальних захист

Культура, відпочинок і
туризм

Правосуддя та злочинність

Економічний розвиток

Діяльність підприємств

Капітальні інвестиції

Промисловість

Сільське господарство

Будівництво

Транспорт

Зв'язок

Внутрішня торгівля

Зовнішньоекономічна
діяльність

Навколишнє середовище

Природно-ресурсний потенціал

Охорона навколишнього середовища

Назва

Опис індексу

Індекс глобальної конкурентоспроможності

Індекс оцінює здатність економік забезпечувати більш високу продуктивність бізнесу, і як наслідок, більш високі темпи економічного зростання й економічного добробуту нації. Індекс глобальної конкурентоспроможності розроблений Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ). Індекс порівнює конкурентоспроможність країн за 12 складовими конкурентоспроможності: інституції, інфраструктура, макроекономічна стабільність, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, рівень розвитку фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, рівень розвитку бізнесу, інновації. Для можливості порівняння конкурентоспроможності країн на різних стадіях економічного розвитку до індексу інтегровано концепцію стадій економічного розвитку країн.

Індекс легкості ведення бізнесу

Індекс надає об'єктивну оцінку бізнес-клімату в країнах світу з точки зору простоти низки найважливіших для малого і середнього бізнесу адміністративних процедур. Категорії показників поділяються на два типи: 1) ті, що відображають рівень міцності правових інститутів і мають відношення до регулювання бізнесу (кредитування, захист інвесторів, забезпечення виконання договорів, вирішення неплатоспроможності підприємств) і 2) показники, що відображають складність і вартість процедур регулювання (реєстрація підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до системи електропостачання, реєстрація власності, оподаткування, міжнародна торгівля).

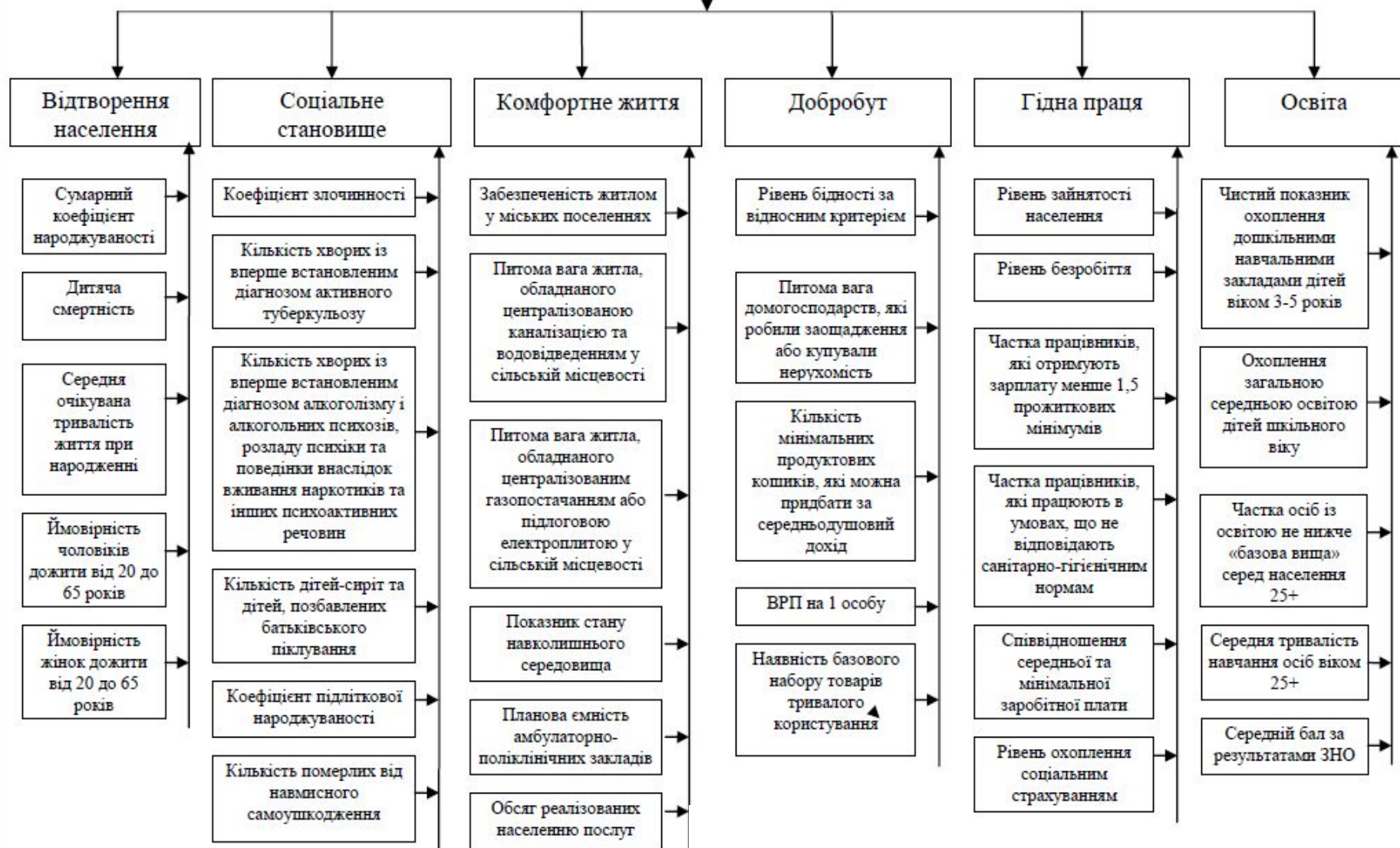
Індекс розвитку людського потенціалу

Інтегральний показник для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, письменності, освіченості і довголіття як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної країни. ІРЛП є стандартним інструментом при загальному порівнянні рівня життя різних країн.

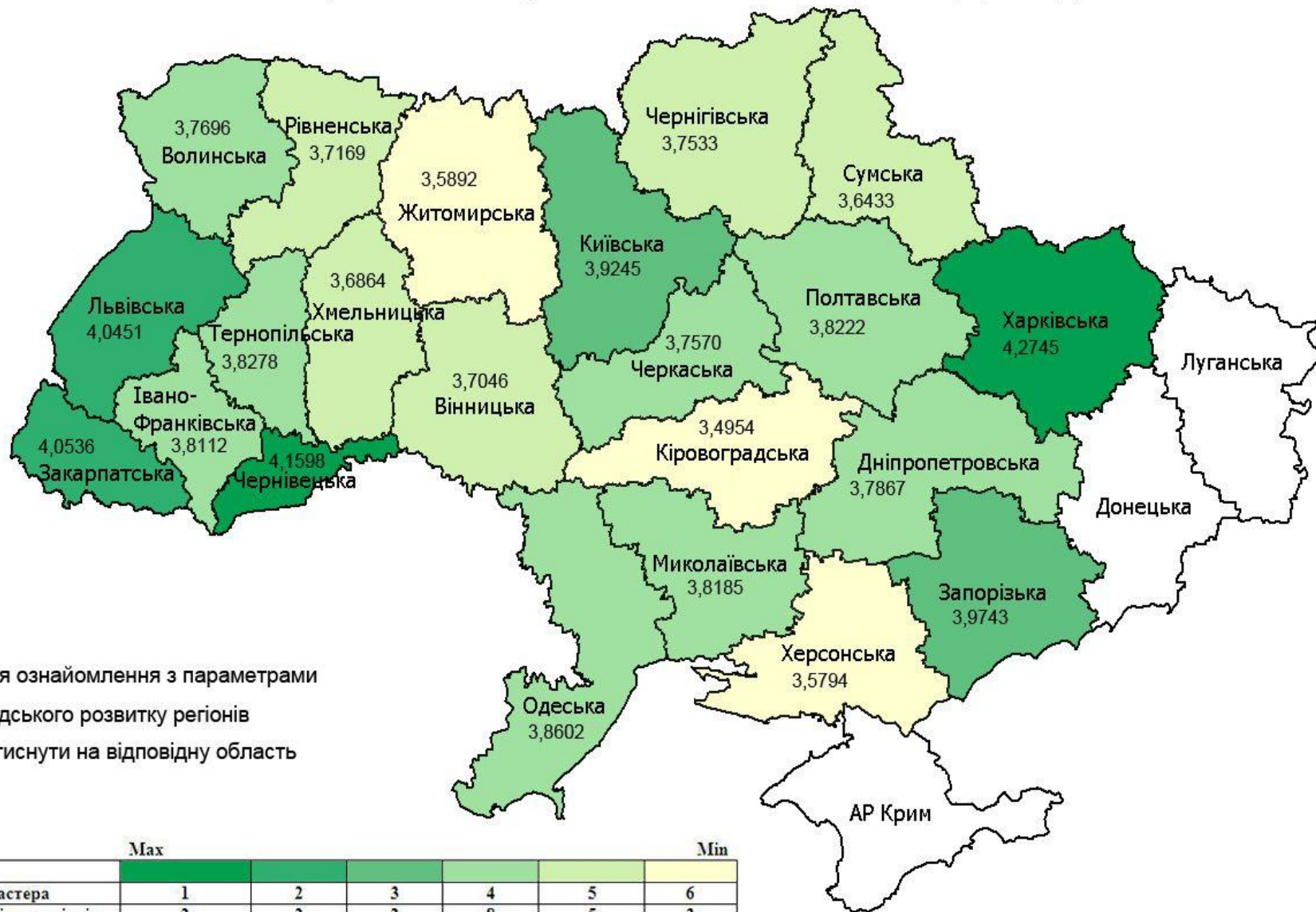
Індекс екологічної стійкості

Ранжирує країни по 25 показникам у 10 категоріях екологічної політики. Індекс базується на розрахунку 76 параметрів, включаючи показники стану екосистем, екологічного стресу, екологічних аспектів здоров'я населення, соціальних та інституціональних можливостей тощо.

ІНДЕКС РЕГІОНАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Інтегральний індекс регіонального людського розвитку (2014 р.)

	Max					Min
№ Кластера	1	2	3	4	5	6
Кількість регіонів	2	2	2	8	5	3
Межі	Понад 4,27	4,14 - 4,27	3,88 - 4,14	3,76 - 3,88	3,63 - 3,76	До 3,63

2. Методи обчислення ВРП. Сектори регіональної економіки

За доходами

$$\text{ВВП за доходами} = W + Pr + i + R + Am + IT,$$

де **W** – заробітна плата; **Pr** – прибуток; **i** – відсоток; **R** – рента; **Am** – амортизація; **IT** – непрямі чисті податки.

заробітна плата найманих працівників (цей компонент містить заробітну плату, а також внески підприємств на соціальне страхування, у пенсійний фонд, фонд зайнятості тощо);

рентні платежі (доходи, які отримують власники нерухомості від залучення у виробництво землі, майна, капіталу);

амортизаційні витрати (обсяг капіталу, спожитого в процесі виробництва впродовж року);

чисті непрямі податки (непрямі податки: податок на додану вартість, акцизи, мито, ліцензійні платежі та ін., за відрахуванням трансфертних платежів). З економічної точки зору, це різниця між цінами, за якими купують товари споживачі, та продажними цінами фірм.

За витратами

$$\text{ВВП за витратами} = C + I + G + NE,$$

де **C** – споживчі витрати; **I** – приватні валові інвестиції; **G** – державні витрати; **NE** – чистий експорт.

Споживчі витрати – це особисті споживчі витрати всіх громадян країни, що включають витрати на предмети довгострокового та поточного споживання та на послуги.

Інвестиційні витрати підприємств, що називаються приватними валовими інвестиціями. Це витрати на кінцеву закупку машин та обладнання, на виробничі будівлі, на збільшення запасів виробничих ресурсів, житлове будівництво, витрати на амортизацію.

Державні витрати являють собою державні закупки товарів та послуг.

Чистий експорт - різниця між експортом та імпортом.

Виробничий метод (метод доданих вартостей)

$$\text{ВРП} = \text{Випуск} + \text{податки} - \text{субсидії} - \text{Проміжне споживання} - \text{споживання основного капіталу}$$

Випуск товарів і послуг - це вартість товарів і послуг, які є результатами виробничої діяльності господарюючих одиниць у звітному періоді.

Податки на продукти - це податки, які справляються пропорційно кількості або вартості товарів і послуг (ПДВ, акцизний збір, імпорتنі та експортні мита тощо).

Субсидії на продукти - субсидії, які надаються пропорційно кількості або вартості товарів і послуг: у порядку державного регулювання цін на сільськогосподарську та іншу продукцію; для покриття поточних збитків підприємств.

Проміжне споживання - вартість товарів і послуг, використаних у процесі виробництва (за винятком основних засобів, використання яких враховується як споживання основного капіталу).

Споживання основного капіталу - зменшення вартості основного капіталу, який використовується у виробництві протягом звітного періоду, в результаті його фізичного та морального зносу і випадкових пошкоджень.

Сектор – це сукупність інституційних одиниць, які мають подібні інтереси, функції та джерела фінансування, що обумовлює їхню економічну поведінку.

S.1 Економіка в цілому

S.11 Нефінансові корпорації

S.11001 Державні нефінансові корпорації

S.11002 Приватні нефінансові корпорації

S.11003 Нефінансові корпорації під іноземним контролем

S.12 Фінансові корпорації

S.13 Сектор загального державного управління

S.1311 Центральні органи державного управління

S.1312 Регіональні та місцеві органи державного управління

S.1313 Фонди соціального страхування

S.14 Домашні господарства

S.15 Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства

S.151 Приватні

S.152 Під іноземним контролем

S.2 Інший світ

- A** Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство
- B** Добувна промисловість і розроблення кар'єрів
- C** Переробна промисловість
- D** Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря
- E** Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
- F** Будівництво
- G** Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів
- H** Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність
- I** Тимчасове розміщування й організація харчування
- J** Інформація та телекомунікації
- K** Фінансова та страхова діяльність
- L** Операції з нерухомим майном
- M** Професійна, наукова та технічна діяльність
- N** Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування
- O** Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування
- P** Освіта
- Q** Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги
- R** Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок
- S** Надання інших видів послуг
- T** Діяльність домашніх господарств
- U** Діяльність екстериторіальних організацій і органів

добувні

обробні

Виробляють
товари

Надають
послуги

4.3. Територіальна структура виробництва. Коефіцієнт локалізації

$$K_{ir} = \frac{q_{ir}}{Q_r} : \frac{q_i}{Q},$$

q_{ir} – об'єм випуску i -ї продукції в регіоні r ;

q_i – загальний об'єм випуску i -ї продукції в країні;

Q_r – об'єм валового випуску в регіоні r ;

Q – об'єм валового випуску в країні.

$$C_{ir} = \frac{\alpha_{ir}}{\alpha_r},$$

C_{ir} – коефіцієнт спеціалізації i -ї галузі в регіоні r ;

α_{ir} – частка регіону r в об'ємі випуску i -ї галузі;

α_r – частка регіону r в об'ємі валового випуску в країні.

$$K_d = \frac{\Gamma_p}{\Gamma_k} : \frac{H_p}{H_k}$$

Γ_p – галузь регіону;

Γ_k – галузь країни;

H_p – населення регіону;

H_k – населення країни.

$$K_d = \frac{\Gamma_p}{\Gamma_k} : \frac{H_p}{H_k}$$

Γ_p – галузь регіону;

Γ_k – галузь країни;

H_p – населення регіону;

H_k – населення країни.

P_j^2, P_1^2, P_n^2 – піднесені до квадрата частки *j* -го суб'єкта господарювання на ринку; *n* - кількість суб'єктів господарювання на ринку.

Від 0 до 10 000: 10 000 – існування абсолютної монополії, 0 – повна деконцентрація ринку.

4.4. Аналіз економічних та соціальних характеристик регіону

Метод структурних зрушень (виявляє особливості секторального розвитку регіонів)

$$Z = Z_d + Z_n,$$

Z_d – диференційне зрушення,
 Z_n – пропорційне зрушення.

$$Z_d = \sum_c (ВДВ_{p1}^c - \frac{ВДВ_{n1}^c}{ВДВ_{n0}^c} ВДВ_{p0}^c)$$

- ВДВ в секторі c у регіоні p у базовому році;
- ВДВ в секторі c у регіоні p у поточному році;
- ВДВ України в секторі c у поточному році;
- ВДВ України в секторі c у базовому році.

відхилення, яке виникає через те, що ВДВ у кожному секторі в регіоні змінюється з темпом, відмінним від загальнонаціонального

$$Z_n = \sum_z \left(\frac{ВДВ_{н1}^c}{ВДВ_{н0}^c} - \frac{ВДВ_{н1}}{ВДВ_{н0}} \right) ВДВ_{p0}^c$$

~~ВДВ~~ ВДВ України у поточному році;
~~ВДВ~~ ВДВ України у базовому році.

показує додаткову ВДВ, яка виникає тому, що економіка регіону спеціалізується на секторах, які розвиваються найбільш стрімко

загальне зрушення показує різницю між дійсною зміною і тією зміною, що могла би відбутися, якби в регіоні приріст ВДВ відбувався середнім для України темпом.

$$IT = \sum_{i=1}^I \frac{Y_i}{Y} \ln \frac{Y_i / P_i}{Y / P}$$

Y_i – ВРП регіону i ;

Y – сума ВРП регіонів країни;

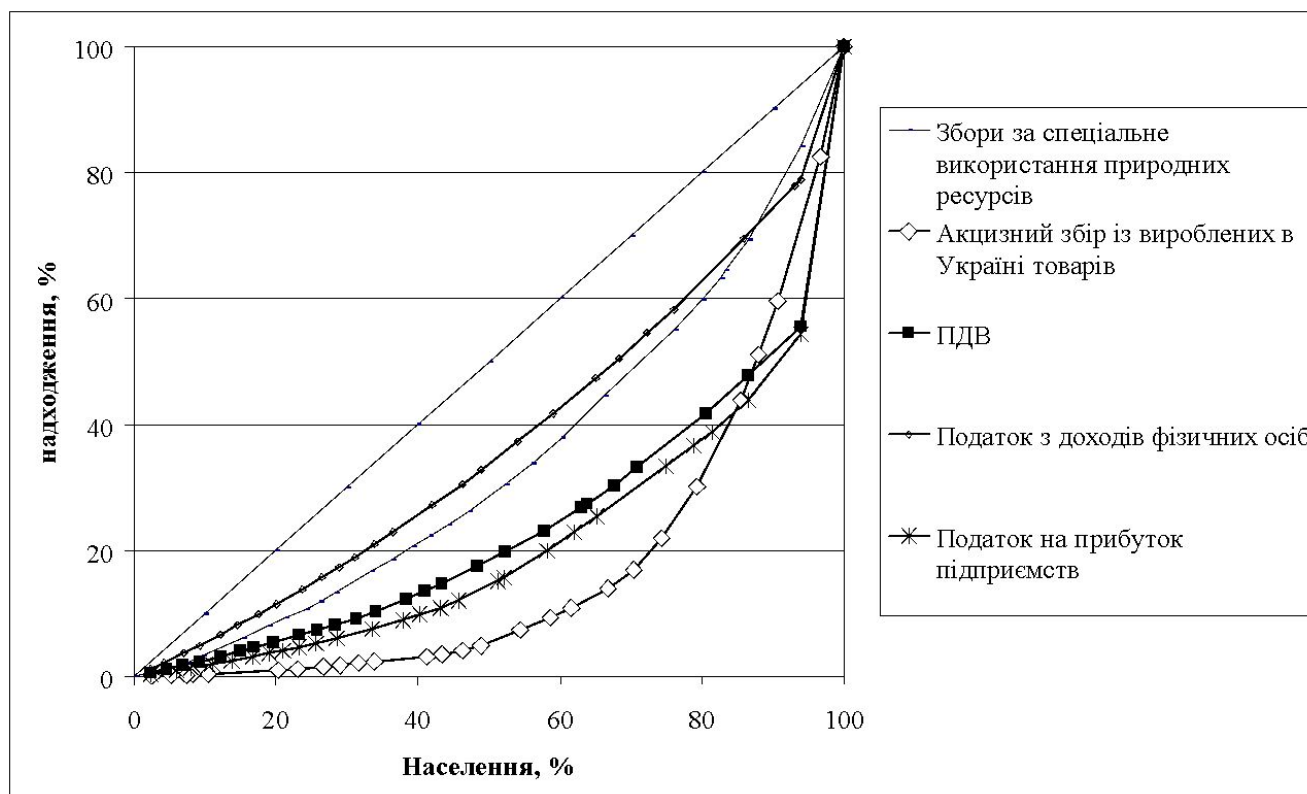
P_i – кількість населення регіону i ;

P – кількість населення в країні.

*Вимірює міжрегіональну економічну нерівність:
про 0 - повний міжрегіональний паритет, а при
збільшенні нерівність зростає.*

Інші методи оцінювання нерівномірностей

Крива Лоренца, Індекс Джині

Інші методи дослідження регіонів

Типологія – метод наукового пізнання, що ґрунтується на поділі сукупності об'єктів на групи за певними характерними властивостями

- метод групування;
- метод багатомірної (автоматичної) класифікації (**кластерного аналізу**).

